

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/82/2007

POPRAWA NASTROJÓW SPOŁECZNYCH

KOMUNIKAT Z BADAŃ

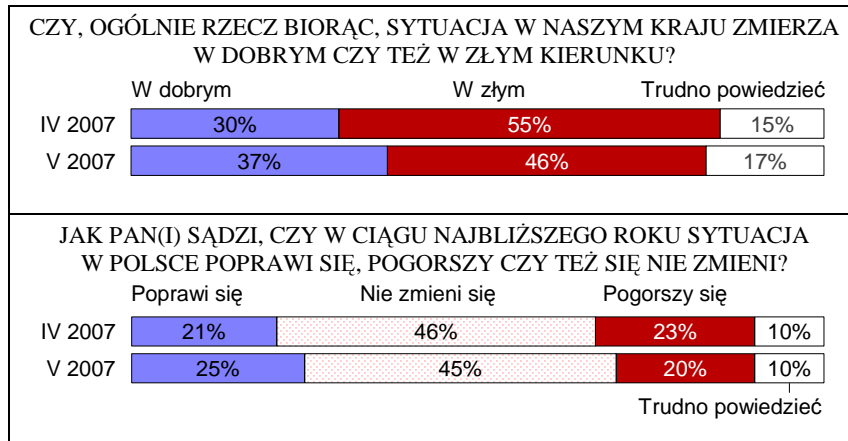
WARSZAWA, MAJ 2007

PRZEDRUK I ROZPOWSZECHNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

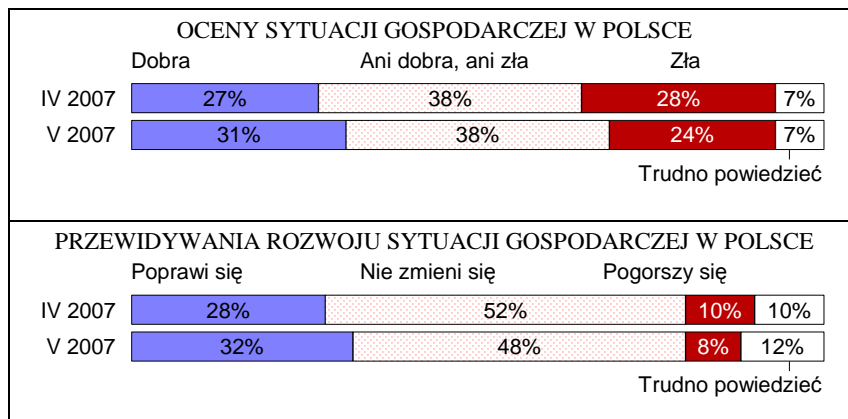

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
28 września 2006 roku

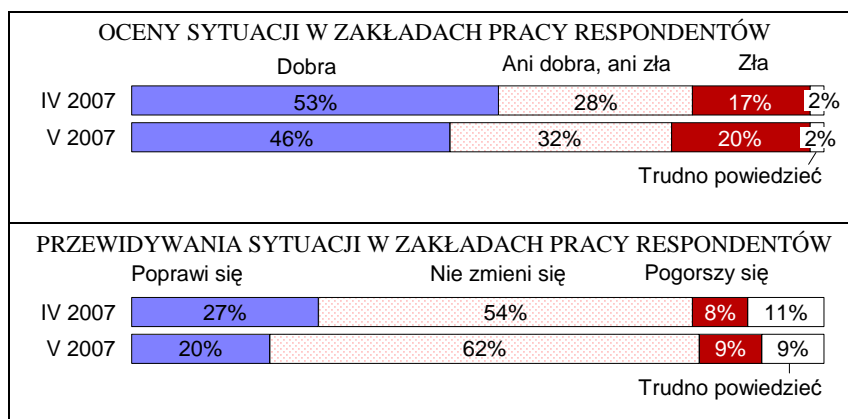
- W maju ankietowani znacznie lepiej niż przed miesiącem oceniają kierunek przemian w Polsce. Bardziej optymistyczne są też ich przewidywania co do rozwoju sytuacji w kraju w najbliższym roku.

- W ostatnim miesiącu poprawiły się oceny i przewidywania dotyczące sytuacji gospodarczej w kraju.

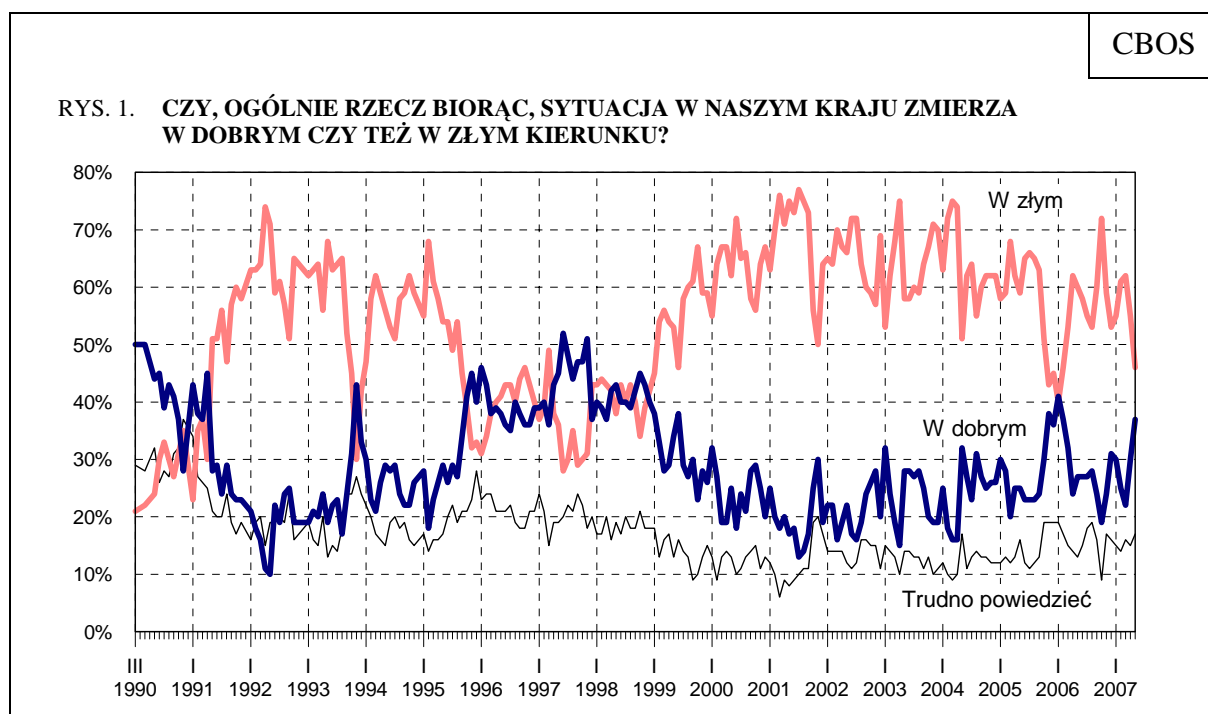
- W stosunku do kwietnia pogorszyły się oceny i przewidywania dotyczące sytuacji w zakładach pracy respondentów.

Maj¹ przyniósł poprawę kilku podstawowych wskaźników nastrojów społecznych monitorowanych przez nas w comiesięcznych sondażach. Tylko w jednej z badanych dziedzin odnotowujemy pogorszenie ocen i przewidywań.

OCENY

W porównaniu z pomiarem kwietniowym znacznie poprawiły się **opinie o rozwoju sytuacji w kraju**. Stopniowo maleje przewaga negatywnych ocen nad pozytywnymi. Obecnie niespełna połowa badanych (46%, spadek o 9 punktów) uważa, że sprawy kraju zmierzają w złym kierunku, a prawie dwie piąte ankietowanych (37%, wzrost o 7 punktów) pozytywnie ocenia kierunek zmian.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (204) zrealizowano w dniach od 11 do 14 maja 2007 roku na liczącej 946 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Tabela 1

Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?	Wskazania respondentów według terminów badań													
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	
	2006								2007					
	w procentach													
W dobrym	27	27	27	28	24	19	24	31	30	25	22	30	37	
W złym	60	58	55	53	60	72	59	53	55	61	62	55	46	
Trudno powiedzieć	13	15	18	19	16	9	17	16	15	14	16	15	17	

Opinie w tej sprawie zależą przede wszystkim od orientacji politycznej respondentów – poglądy prawicowe sprzyjają dobrym ocenom sytuacji w kraju, a lewicowe wiążą się z silnym krytycyzmem. Powiązane są także z sytuacją bytową – im lepsze warunki materialne gospodarstw domowych respondentów, tym wyższy odsetek osób pozytywnie oceniających kierunek zmian w Polsce. W grupach społeczno-zawodowych najlepiej oceniają sytuację rolnicy oraz przedstawiciele młodego pokolenia, szczególnie uczniowie i studenci. Najbardziej krytyczni są badani pracujący na własny rachunek poza rolnictwem (jest ich jednak stosunkowo niewiele w próbie, co nakazuje ostrożne traktowanie tego wyniku) oraz robotnicy niewykwalifikowani (zob. tabele aneksowe).

Pozytywne oceny kierunku rozwoju sytuacji w kraju znacznie przeważają tylko wśród sympatyków PiS. W pozostałych elektoratach objętych analizą odnotowujemy przewagę ocen negatywnych, co jest szczególnie widoczne wśród wyborców PO oraz LiD.

Tabela 2

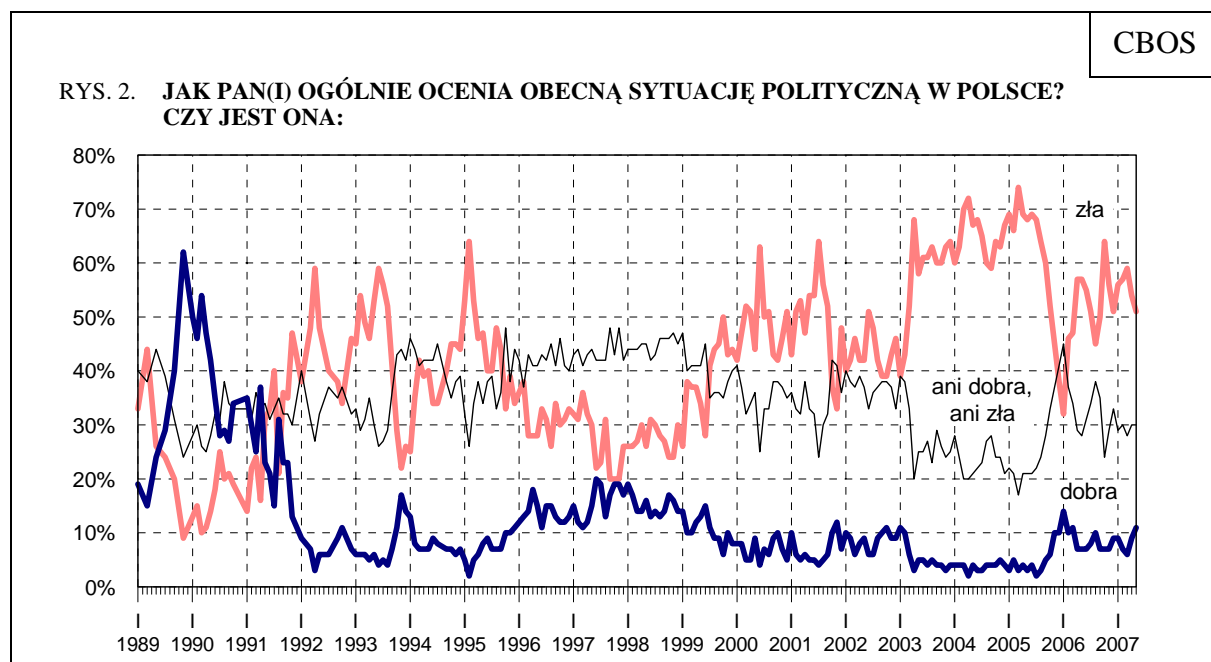
Potencjalne elektoraty*	Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?		
	W dobrym	W złym	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PiS	68	20	12
Samoobrona**	45	52	3
Lewica i Demokraci	38	58	4
PO	31	54	15
Niezdecydowani, na kogo głosować	31	40	29
Niezdecydowani, czy głosować	33	43	24
Niezamierzający głosować	27	57	16

* Wyodrębnione na podstawie deklaracji głosowania w potencjalnych wyborach parlamentarnych. Pominięto elektoraty liczące zbyt mało respondentów w badanej próbie
 ** Dane dotyczące Samoobrony należy traktować ostrożnie, ponieważ jej zwolennicy są w naszej próbie stosunkowo nieliczni (30 osób)

Nieco lepsze niż przed miesiącem są oceny **sytuacji politycznej**. Nadal jednak połowa ankietowanych (51%, spadek o 3 punkty) uznaje ją za złą, a prawie jedna trzecia (30%) określa jako przeciętną. Pozytywnie ocenia scenę polityczną zaledwie co dziewiąty badany (11%).

Tabela 3

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację polityczną w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V
	2006								2007				
	w procentach												
- dobra	7	7	8	10	7	7	7	9	8	7	6	9	11
- ani dobra, ani zła	28	31	34	38	35	24	29	33	29	30	28	30	30
- zła	57	55	51	45	50	64	56	51	56	57	59	54	51
Trudno powiedzieć	8	7	6	7	8	5	7	7	7	6	7	7	8

Pominięto „trudno powiedzieć”

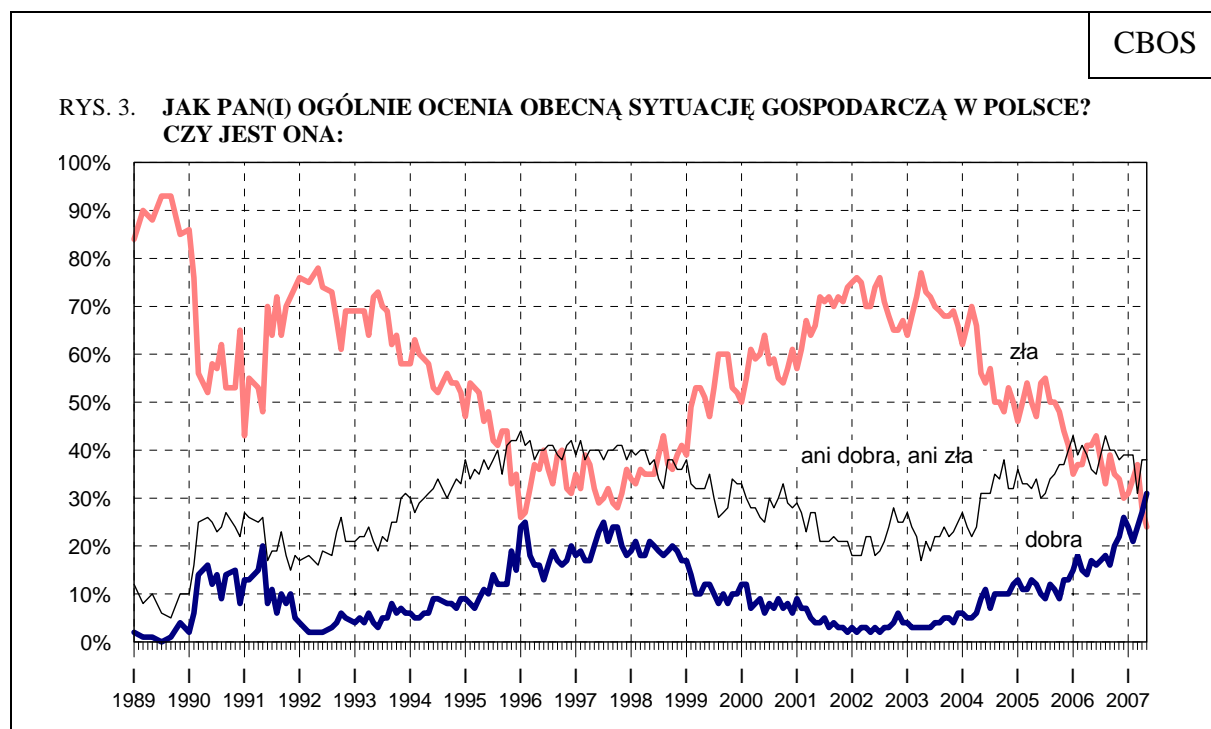
We wszystkich grupach społecznych najczęstsze są negatywne opinie o sytuacji politycznej w kraju. Szczególnie krytyczni są badani zajmujący wysoką pozycję społeczno-zawodową (należący do kadry kierowniczej i inteligencji, pracownicy umysłowi niższego szczebla oraz pracujący na własny rachunek poza rolnictwem), legitymujący się wyższym wykształceniem, najlepiej sytuowani (o dochodach powyżej 1200 zł na osobę w rodzinie), mieszkańcy największych miast. Oceny sytuacji politycznej w dużej mierze zależą od czynników światopoglądowych – poglądów politycznych i zaangażowania w praktyki

religijne. Do najbardziej krytycznie nastawionych należą niepraktykujący oraz deklarujący lewicowe poglądy polityczne. Stosunkowo najlepiej scenę polityczną oceniają osoby o prawicowych poglądach, w wieku powyżej 64 lat, rolnicy i robotnicy wykwalifikowani (zob. tabele aneksowe).

Poprawiły się opinie o **sytuacji gospodarczej** w kraju. Obecnie są one najlepsze w ostatnich osiemnastu latach – po raz pierwszy w tej dziedzinie oceny pozytywne (31%, wzrost od kwietnia o 4 punkty) przeważają nad negatywnymi (24%, spadek o 4 punkty). Nadal niemal dwie piąte respondentów (38%) określa stan gospodarki jako przeciętny.

Tabela 4

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację gospodarczą w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań													
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	
	2006								2007					
	w procentach													
- dobra	17	16	17	18	16	20	22	26	24	21	24	27	31	
- ani dobra, ani zła	36	35	39	43	40	40	38	39	39	39	31	38	38	
- zła	41	43	38	33	39	35	34	30	31	34	37	28	24	
Trudno powiedzieć	6	6	6	6	5	5	7	5	7	6	8	7	7	

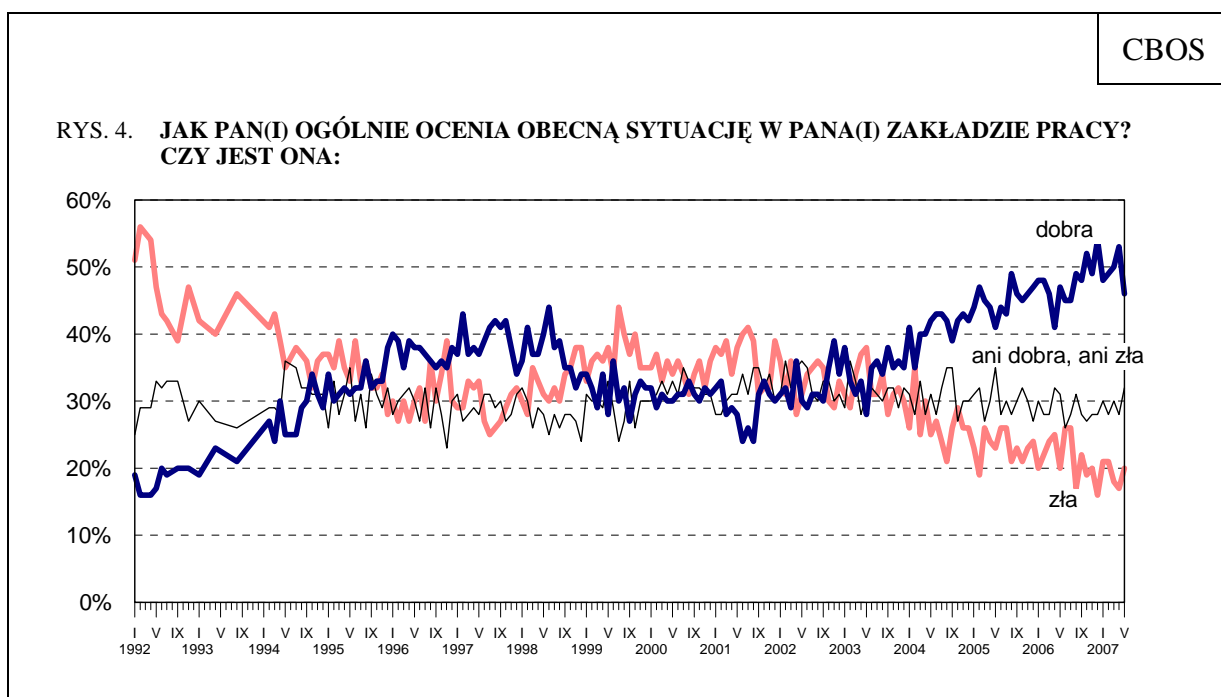

Pominięto „trudno powiedzieć”

Opinie na ten temat zależą przede wszystkim od sytuacji bytowej ankietowanych, poziomu ich wykształcenia i pozycji zawodowej. Wysokie dochody, dobre warunki materialne, wyższe wykształcenie i znacząca pozycja zawodowa oraz wielkomiejskie środowisko zamieszkania sprzyjają pozytywnym opiniom o gospodarce. Natomiast najbardziej krytyczni są ludzie najgorzej sytuowani (o dochodach poniżej 300 zł na osobę), żyjący w złych warunkach materialnych, robotnicy niewykwalifikowani, renciści i bezrobotni (zob. tabele aneksowe).

W stosunku do kwietnia pogorszyły się opinie pracowników o **sytuacji w ich zakładach pracy**. O 7 punktów (do 46%) zmalała liczba zatrudnionych pozytywnie oceniających kondycję swojego miejsca pracy. Niemal jedna trzecia pracujących (32%) uznaje ją za przeciętną, a co piąty (20%, wzrost o 3 punkty) uważa, że jest zła.

Od trzech lat oceny sytuacji panującej w zakładach pracy respondentów systematycznie, choć z wahaniami, się poprawiają. Odnotowane w maju ich pogorszenie ma więc zapewne charakter przejściowy.

Pominięto „trudno powiedzieć”

Tabela 5

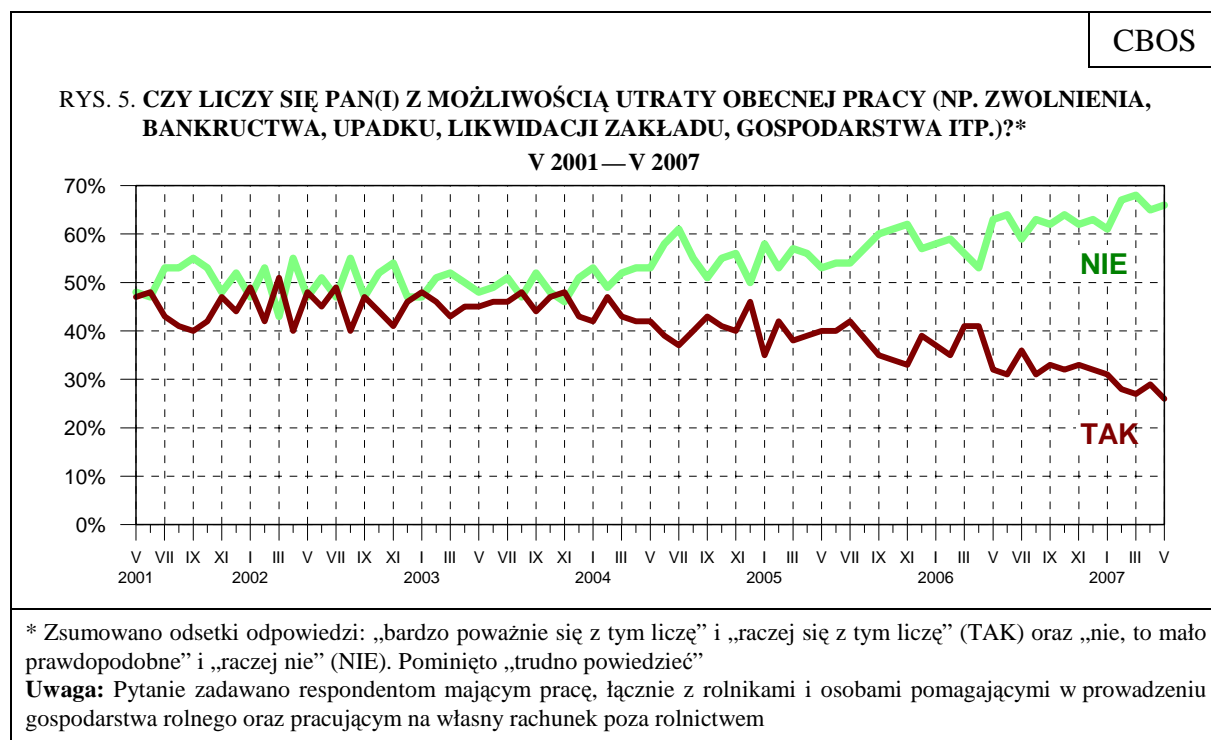
Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację w Pana(i) zakładzie pracy? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V
	2006							2007					
	w procentach												
Respondenci aktywni zawodowo (ogółem)													
N=	457	467	423	430	415	464	456	463	420	424	424	409	430
- dobra	47	45	45	49	48	52	49	54	48	49	50	53	46
- ani dobra, ani zła	31	26	28	31	28	27	28	28	30	28	30	28	32
- zła	20	26	26	17	22	19	20	16	21	21	18	17	20
Trudno powiedzieć	2	3	2	3	2	2	3	2	2	2	2	2	2
Pracownicy instytucji państwowych i publicznych													
- dobra	57	50	45	49	58	55	49	57	54	54	58	52	47
- ani dobra, ani zła	27	27	27	32	25	24	31	24	27	25	31	28	32
- zła	14	21	26	16	16	19	17	16	18	19	11	16	19
Trudno powiedzieć	2	2	2	3	1	1	3	3	1	2	1	3	2
Pracujący w spółkach o własności prywatnej i państwowej													
- dobra	48	47	56	58	44	59	57	59	47	52	49	66	54
- ani dobra, ani zła	34	24	23	23	30	28	25	26	30	26	29	23	30
- zła	18	29	22	19	27	11	14	11	17	18	21	10	17
Trudno powiedzieć	0	0	0	0	0	1	5	4	6	3	1	0	0
Pracujący w sektorze prywatnym poza rolnictwem													
- dobra	51	56	51	53	54	57	55	65	54	54	59	58	57
- ani dobra, ani zła	30	25	29	34	26	26	25	25	27	30	26	25	25
- zła	16	15	18	10	19	15	18	10	18	14	11	13	15
Trudno powiedzieć	2	4	2	3	1	2	2	0	0	2	3	3	3
Pracujący w indywidualnych gospodarstwach rolnych													
- dobra	6	6	7	17	17	21	20	20	7	12	11	21	13
- ani dobra, ani zła	40	25	38	36	36	35	36	36	52	41	46	42	43
- zła	53	66	55	45	44	41	44	43	38	47	43	35	44
Trudno powiedzieć	2	3	0	2	3	3	0	0	2	0	0	1	0

Do najlepiej oceniających sytuację w swoim miejscu pracy należą pracownicy z wyższym wykształceniem, dobrze sytuowani (o dochodach powyżej 900 zł na osobę), żyjący w dobrych warunkach materialnych, a także najmłodsi. Im niższe natomiast wykształcenie i gorsza sytuacja bytowa, tym na ogół bardziej krytyczne opinie zatrudnionych o kondycji ich zakładów pracy. Niezmiennie najbardziej negatywnie o sytuacji swoich gospodarstw wypowiadają się rolnicy.

W ostatnim miesiącu nieco umocniło się **poczucie bezpieczeństwa zatrudnienia**. Nadal zdecydowana większość pracujących (66%) nie przewiduje utraty pracy, a zagrożenie bezrobociem odczuwa jedna czwarta respondentów aktywnych zawodowo (26%, spadek o 3 punkty).

Tabela 6

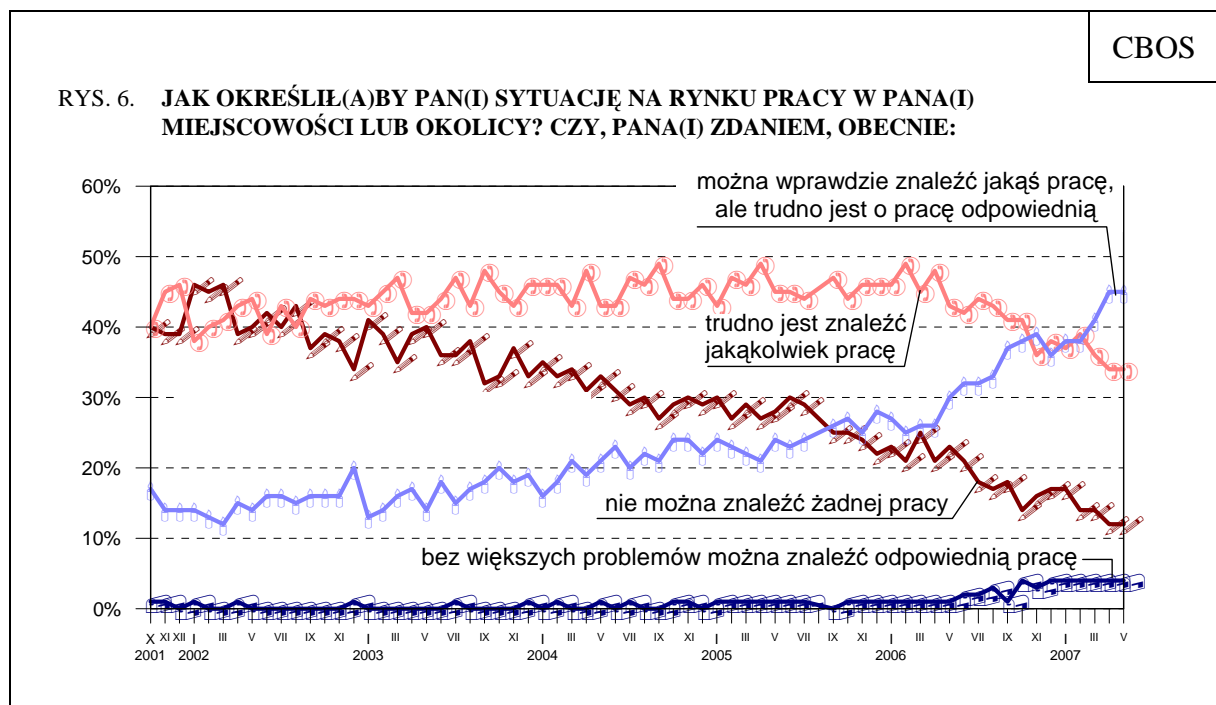
Czy liczy się Pan(i) z możliwością utraty obecnej pracy (np. zwolnienia, bankructwa, upadku, likwidacji zakładu, gospodarstwa itp.)?	Wskazania osób aktywnych zawodowo* według terminów badań																	
	IX '06 (N=416)		X '06 (N=463)		XI '06 (N=459)		XII '06 (N=463)		I '07 (N=414)		II '07 (N=429)		III '07 (N=424)		IV '07 (N=412)		V '07 (N=429)	
	w procentach																	
Bardzo poważnie się z tym liczę	12	33	8	32	8	33	8	32	9	31	9	28	5	27	7	29	6	26
Raczej tak	21		24		25		24		22		19		22		22		20	
Raczej nie	29	62	33	64	31	62	34	63	28	61	36	67	37	68	29	65	36	66
Nie, to mało prawdopodobne	33		31		31		29		33		31		31		36		30	
Trudno powiedzieć	5	5	4	4	5	5	5	5	8	8	5	5	5	5	6	6	8	8

We wszystkich grupach społeczno-demograficznych przeważają pracujący, którzy deklarują poczucie bezpieczeństwa zatrudnienia. Cechuje ono przede wszystkim rolników oraz pracowników z wyższym wykształceniem, należących do kadry kierowniczej i inteligencji, osoby najlepiej sytuowane, żyjące w dobrych warunkach materialnych. Natomiast z możliwością utraty pracy częściej niż inni liczą się najmłodszy pracownicy

(w wieku od 18 do 24 lat), robotnicy niewykwalifikowani, pracownicy fizyczno-umysłowi, zatrudnieni żyjący w złych warunkach materialnych (zob. tabele aneksowe).

Stabilne pozostają oceny **sytuacji panującej na lokalnych rynkach pracy**. Nadal tylko nieliczni (4%) twierdzą, że w ich miejscu zamieszkania lub okolicy bez większych problemów można znaleźć odpowiednią pracę. Jednak prawie połowa (45%) uważa, że jakieś zatrudnienie jest osiągalne – odsetek osób tak oceniających sytuację utrzymuje się w ostatnich miesiącach na wyższym niż wcześniej poziomie. Natomiast co trzeci badany (34%) sądzi, że na lokalnym rynku trudno jest o jakąkolwiek pracę, a jedna ósma (12%) wyraża przekonanie, że nie ma tam żadnego zatrudnienia. Obecnie, podobnie jak w kwietniu, sytuacja oceniana jest najlepiej w całym ostatnim pięcioleciu – oceny pozytywne (49%) są nieco częstsze od negatywnych (46%). Tak więc poprawie obiektywnych wskaźników, czyli spadkowi stopy bezrobocia rejestrowanego oraz wzrostowi popytu na pracowników, towarzyszą pozytywne zmiany opinii o lokalnych rynkach pracy.

Pominięto „trudno powiedzieć”

Tabela 7

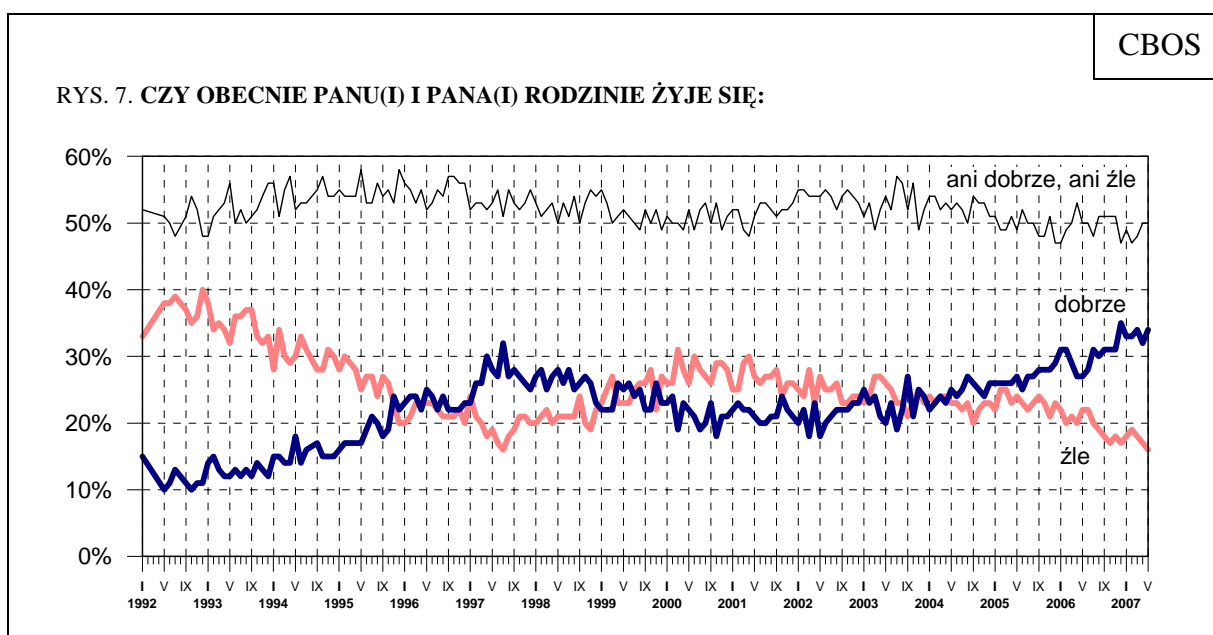
Jak określił(a)by Pan(i) sytuację na rynku pracy w Pana(i) miejscowości lub okolicy? Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie:	Wskazania respondentów według terminów badań							
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V
	2006			2007				
	w procentach							
- bez większych problemów można znaleźć odpowiednią pracę	4	3	4	4	4	4	4	4
- można wprawdzie znaleźć jakąś pracę, ale trudno jest o pracę odpowiednią	38	39	36	38	38	41	45	45
- trudno jest znaleźć jakąkolwiek pracę	41	36	38	37	39	36	34	34
- nie można znaleźć żadnej pracy	14	16	17	17	14	14	12	12
Trudno powiedzieć	3	6	5	5	5	5	5	5

Oceny sytuacji na lokalnych rynkach pracy są silnie zróżnicowane społecznie (zob. tabele aneksowe). Na trudności ze znalezieniem jakiegokolwiek pracy lub na jej całkowity brak w miejscu zamieszkania lub okolicy najczęściej wskazują ludzie znajdujący się w złym położeniu społecznym: niezadowoleni ze swoich warunków materialnych, najgorzej sytuowani i wykształceni, renciści, bezrobotni, rolnicy oraz ludzie starsi (w wieku powyżej 54 lat). Natomiast im lepsza sytuacja bytowa, wyższe wykształcenie i pozycja zawodowa, a także młodszy wiek badanych, tym częstsze pozytywne oceny lokalnego rynku pracy. Lepiej od innych oceniają go także uczniowie i studenci. Należy przy tym wyraźnie podkreślić, że opinie o lokalnym rynku pracy zależą od wielkości miejscowości, w której mieszkają badani. Niezmiennie najlepiej oceniana jest sytuacja w wielkich miastach (obecnie 79% mieszkańców ponadpółmilionowych miast twierdzi, że jest tam jakieś zatrudnienie), a im mniejsza miejscowość, tym mniej osób dostrzegających szanse znalezienia pracy. Lokalny rynek pracy najgorzej oceniany jest przez mieszkańców małych miast i wsi (zob. tabele aneksowe).

Stabilne pozostają opinie o tym, **jak obecnie żyje się badanym i ich rodzinom**. Co drugi ankietowany (50%) uznaje poziom życia rodziny za przeciętny, co trzeci (34%) ocenia go pozytywnie, a jedna szósta respondentów (16%) uważa, że żyje im się źle. Od ponad roku stopniowo, choć z wahaniami, rośnie przewaga ocen pozytywnych nad negatywnymi. Obecnie opinie w tej dziedzinie są najlepsze w całym okresie objętym badaniami, tzn. od roku 1992.

Tabela 8

Czy obecnie Panu(i) i Pana(i) rodzinie żyje się:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V
	2006								2007				
	w procentach												
- dobrze	27	28	31	30	31	31	31	35	33	33	34	32	34
- ani dobrze, ani źle	50	50	48	51	51	51	51	47	49	47	48	50	50
- źle	22	22	20	19	18	17	18	17	18	19	18	17	16
Trudno powiedzieć	0	0	1	0	0	1	1	1	0	1	0	1	0

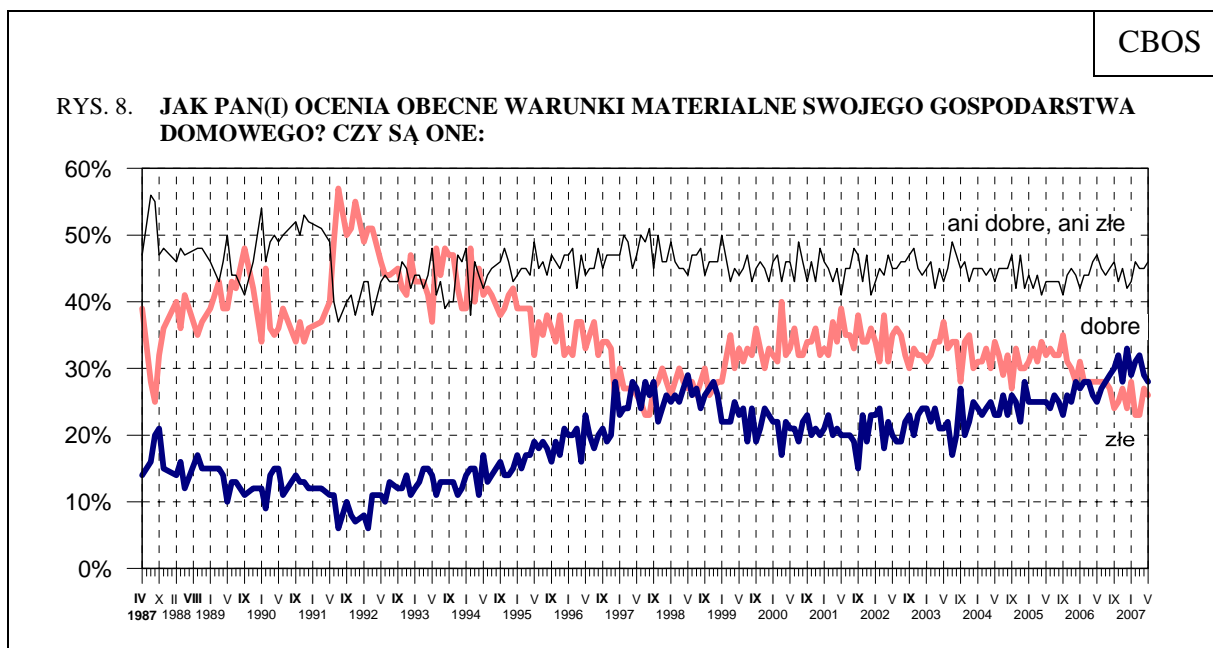
Pominięto „trudno powiedzieć”

Opinie na ten temat zależą przede wszystkim od warunków bytowych, poziomu wykształcenia, pozycji zawodowej oraz wieku ankietowanych. Im wyższą pozycję społeczno-ekonomiczną mają badani i im są młodszy, tym lepiej oceniają poziom swego życia. Do najbardziej niezadowolonych należą natomiast ludzie żyjący w złych warunkach materialnych, najgorzej sytuowani (o dochodach poniżej 300 zł na osobę) oraz bezrobotni.

Zwraca uwagę fakt, że Polacy lepiej oceniają poziom życia swoich rodzin niż warunki materialne swojego gospodarstwa domowego. Prawie połowa badanych (46%) uznaje swoje warunki materialne za przeciętne, a oceniający je pozytywnie (28%) są niemal równie liczni jak oceniający negatywnie (26%). Natomiast w odniesieniu do poziomu życia opinie pozytywne są ponad dwukrotnie częstsze niż negatywne.

Tabela 9

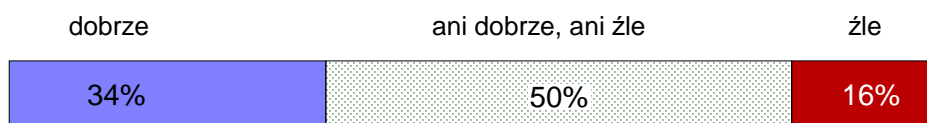
Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:	Wskazania respondentów według terminów badań														
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V		
	2006								2007						
	w procentach														
- dobre	25	27	28	29	30	32	28	33	29	31	32	29	28		
- ani dobre, ani złe	47	45	44	45	46	43	45	42	43	46	45	45	46		
- złe	28	28	28	27	24	25	27	24	28	23	23	27	26		

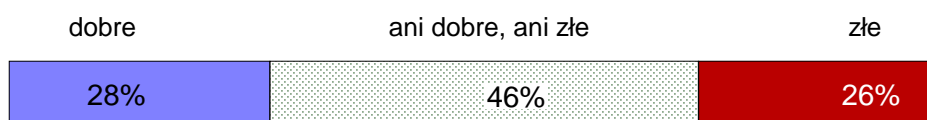
Do marca 1992 roku pytanie brzmiało: „Jak ocenia Pan(i) swoje (rodziny) obecne warunki materialne?“, a środkową kategorią skali było „średnie, przeciętne”

Okazuje się ponadto, że ankietowani znacznie gorzej niż własne warunki oceniają materialne warunki życia ogółu Polaków. Ponad połowa badanych (53%) uważa, że są one przeciętne, prawie dwie piąte (38%) uznaje je za złe i zaledwie sześciu na stu badanych (6%) ocenia je jako dobre. W tej dziedzinie opinie negatywne zdecydowanie przeważają więc nad pozytywnymi.

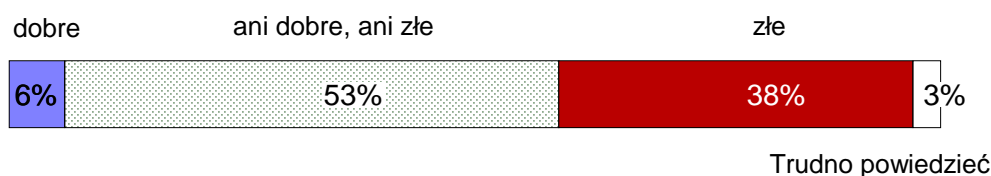
RYS. 9. CZY OBECNIE PANU(I) I PANA(I) RODZINIE ŻYJE SIĘ:

RYS. 10. JAK PAN(I) OCENIA OBECNE WARUNKI MATERIALNE SWOJEGO GOSPODARSTWA DOMOWEGO? CZY SĄ ONE:

RYS. 11. JAK PAN(I) OCENIA MATERIALNE WARUNKI ŻYCIA LUDZI W POLSCE? CZY SĄ ONE:

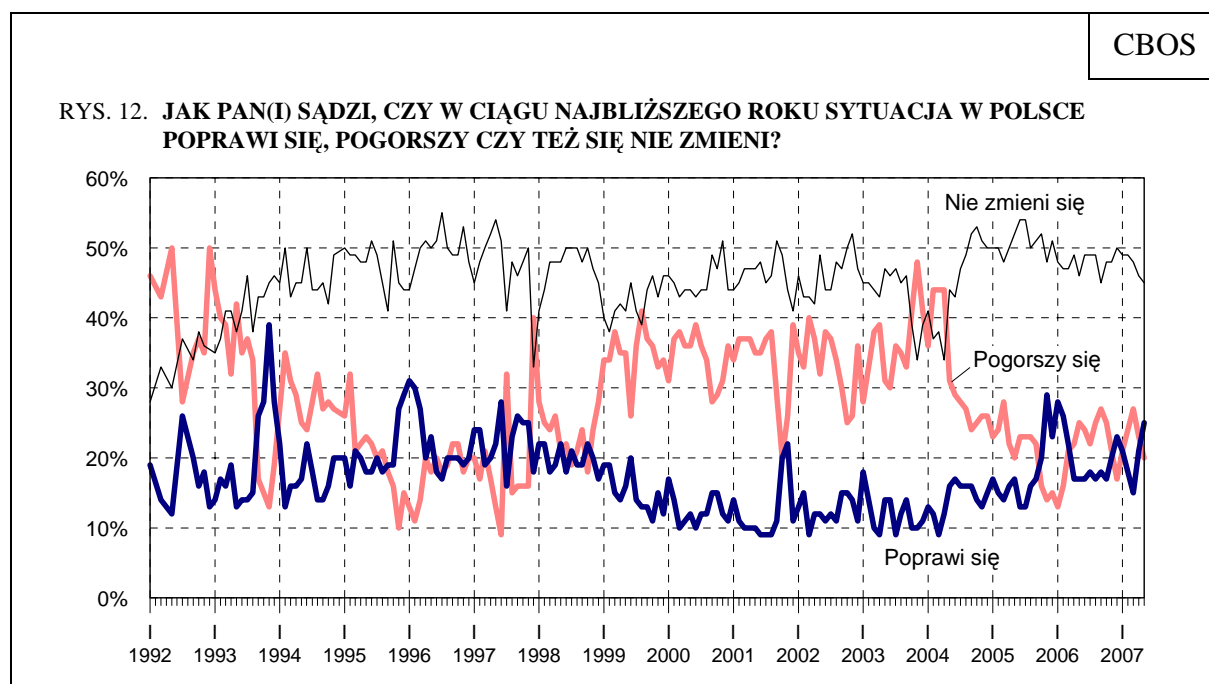
Postrzeżenie materialnych warunków życia ludzi w Polsce zależy przede wszystkim od sytuacji bytowej ankietowanych – im jest ona trudniejsza (gorsze warunki materialne gospodarstw domowych i niższy poziom dochodów na osobę w rodzinie), tym bardziej krytycznie oceniają badani materialną kondycję ogółu Polaków. Z drugiej strony widać jednak, że do najbardziej krytycznych należą także ludzie o najwyższej pozycji ekonomicznej – przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji oraz pracujący na własny rachunek poza rolnictwem. Negatywne opinie wiążą się ponadto z lewicowymi poglądami politycznymi. Stosunkowo najmniej krytyczni są uczniowie i studenci, ludzie, którzy mają zapewnione bezpieczeństwo bytowe, a także rolnicy oraz badani o prawicowych poglądach politycznych (zob. tabele aneksowe).

PRZEWIDYWANIA

W porównaniu z kwietniowym pomiarem poprawiły się przewidywania Polaków dotyczące rozwoju **ogólnej sytuacji w kraju w najbliższym roku**. Przybyło badanych, którzy oczekują zmian na lepsze (o 4 punkty, do 25%), ubyło natomiast (o 3 punkty, do 20%) spodziewających się pogorszenia tej sytuacji. Nadal prawie połowa ankietowanych (45%) uważa, że nic się w tej dziedzinie nie zmieni.

Tabela 10

Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V
	2006						2007						
	w procentach												
Poprawi się	17	17	18	17	18	17	20	23	21	18	15	21	25
Nie zmieni się	46	49	49	49	45	48	48	50	49	49	48	46	45
Pogorszy się	25	24	22	25	27	25	21	17	21	24	27	23	20
Trudno powiedzieć	12	10	11	9	10	10	11	10	9	9	11	10	10

Pominięto „trudno powiedzieć”

Niemal we wszystkich grupach społecznych najczęstsze jest przekonanie, że w najbliższym roku sytuacja w Polsce się nie zmieni. Wyjątkowo optymistyczne są przewidywania bezrobotnych – prawie połowa z nich spodziewa się poprawy sytuacji w kraju.

Opiniom takim sprzyjają też prawicowe poglądy polityczne. Z kolei do najbardziej pesymistycznie postrzegających rozwój sytuacji w Polsce należą przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji (zob. tabele aneksowe).

Najwięcej optymistów jest wśród zwolenników PiS – co drugi sympatyk tej partii spodziewa się w najbliższym roku zmian na lepsze. Wśród pozostałych wyborców objętych analizą przeważa pogląd, że sytuacja się nie zmieni, jednak w elektoracie Samoobrony znacznie więcej osób przewiduje poprawę niż pogorszenie, wśród zwolenników PO obie te grupy się równoważą, natomiast najbardziej pesymistyczne są odpowiedzi sympatyków LiD (znacznie więcej osób przewiduje pogorszenie niż poprawę).

Tabela 11

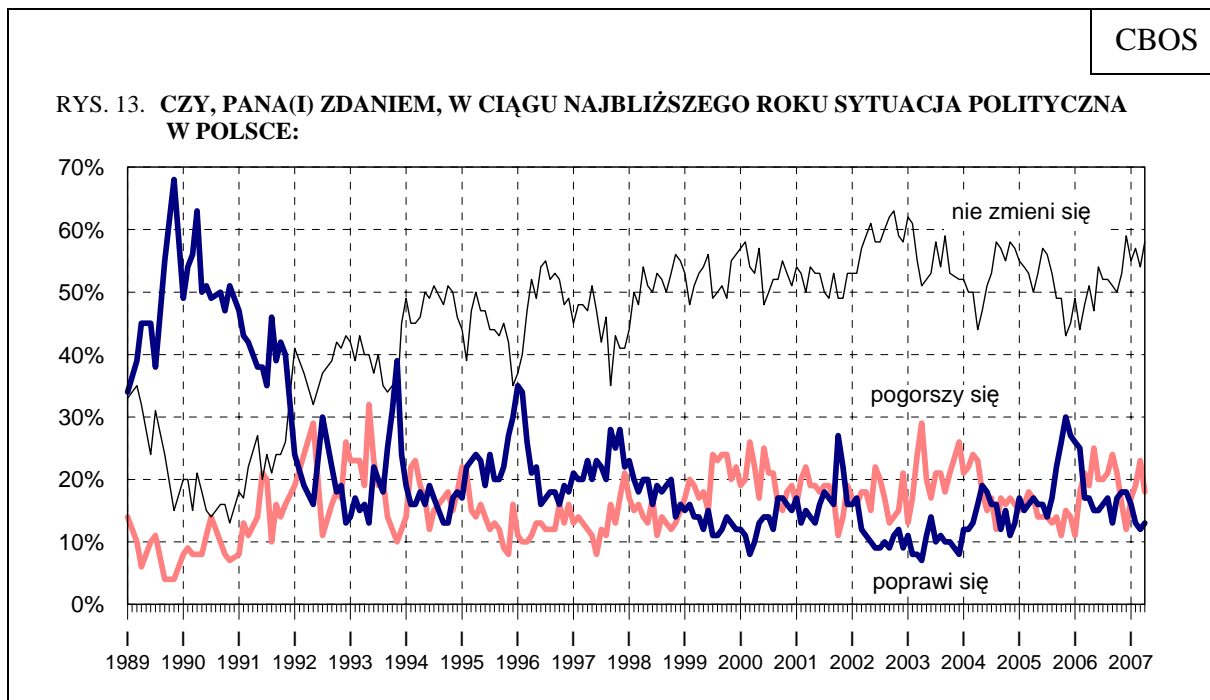
Potencjalne elektoraty*	Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?			
	Poprawi się	Nie zmieni się	Pogorszy się	Trudno powiedzieć
	w procentach			
PiS	50	31	8	11
Samoobrona**	33	43	13	11
PO	24	41	28	7
Lewica i Demokraci	18	52	30	0
Niezdecydowani, na kogo głosować	25	47	10	18
Niezdecydowani, czy głosować	23	46	19	12
Niezamierzający głosować	16	51	23	10

* Wyodrębnione na podstawie deklaracji głosowania w potencjalnych wyborach parlamentarnych. Pominięto elektoraty liczące za mało respondentów w badanej próbie
 ** Dane dotyczące Samoobrony należy traktować ostrożnie, ponieważ jej zwolennicy są w naszej próbie stosunkowo nieliczni (30 osób)

Stabilne pozostają przewidywania dotyczące **sytuacji politycznej**. Badani spodziewający się pogorszenia (18%) nadal nieco przeważają nad tymi, którzy oczekują poprawy sytuacji (14%). Ponad połowa respondentów (54%, spadek o 4 punkty) nie przewiduje zmian w życiu politycznym.

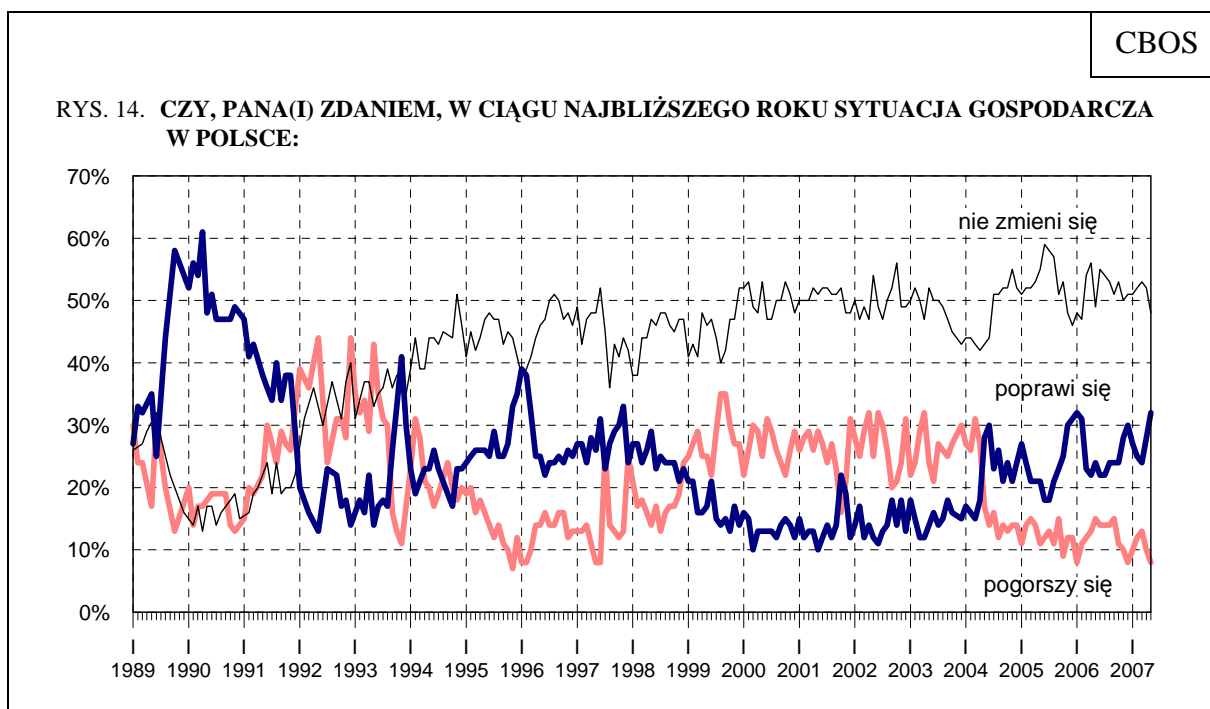
Tabela 12

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja polityczna w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań													
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	
	2006								2007					
w procentach														
- poprawi się	15	15	16	17	13	17	18	18	16	13	12	13	14	
- nie zmieni się	47	54	52	52	51	50	53	59	55	57	54	58	54	
- pogorszy się	25	20	20	21	24	21	16	12	17	19	23	18	18	
Trudno powiedzieć	13	11	12	10	12	12	13	11	12	11	11	11	14	

Pominięto „trudno powiedzieć”

W ostatnim miesiącu nieco poprawiły się przewidywania dotyczące **sytuacji gospodarczej**. Przybyło badanych spodziewających się zmian na lepsze (o 4 punkty, do 32%), nieznacznie zaś ubyło tych, którzy przewidują pogorszenie (o 2 punkty, do 8%). Optymiści znacznie przeważają więc nad pesymistami, a prawie połowa ankietowanych (48%, spadek o 4 punkty) nie oczekuje zmian w tej dziedzinie.

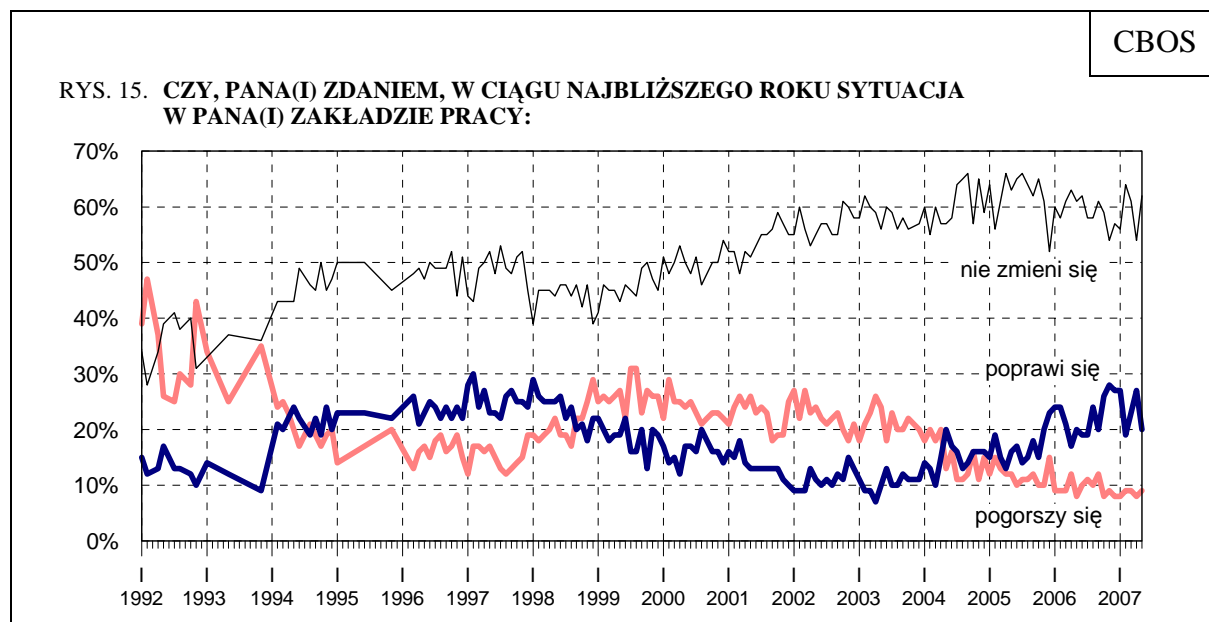
Pominięto „trudno powiedzieć”

Tabela 13

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja gospodarcza w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań													
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	
	2006								2007					
	w procentach													
- poprawi się	24	22	22	24	24	24	28	30	27	25	24	28	32	
- nie zmieni się	49	55	54	53	51	53	50	51	51	52	53	52	48	
- pogorszy się	15	14	14	14	15	11	10	8	10	12	13	10	8	
Trudno powiedzieć	12	9	11	9	10	12	12	11	11	11	10	10	12	

W ostatnim miesiącu pogorszyły się przewidywania dotyczące kondycji **zakładów pracy respondentów**. Zatrudnieni rzadziej niż w kwietniu spodziewają się poprawy (20%, spadek o 7 punktów), częściej zaś przewidują, że sytuacja nie ulegnie zmianie (62%, wzrost o 8 punktów). Nadal tylko co jedenasty pracujący (9%) obawia się pogorszenia sytuacji w swoim miejscu pracy.

Od dwóch lat przewidywania w tej dziedzinie stopniowo, choć z wahaniami, się poprawiają, można więc przypuszczać, że odnotowane obecnie ich pogorszenie jest przejściowe.

Pominięto „trudno powiedzieć”

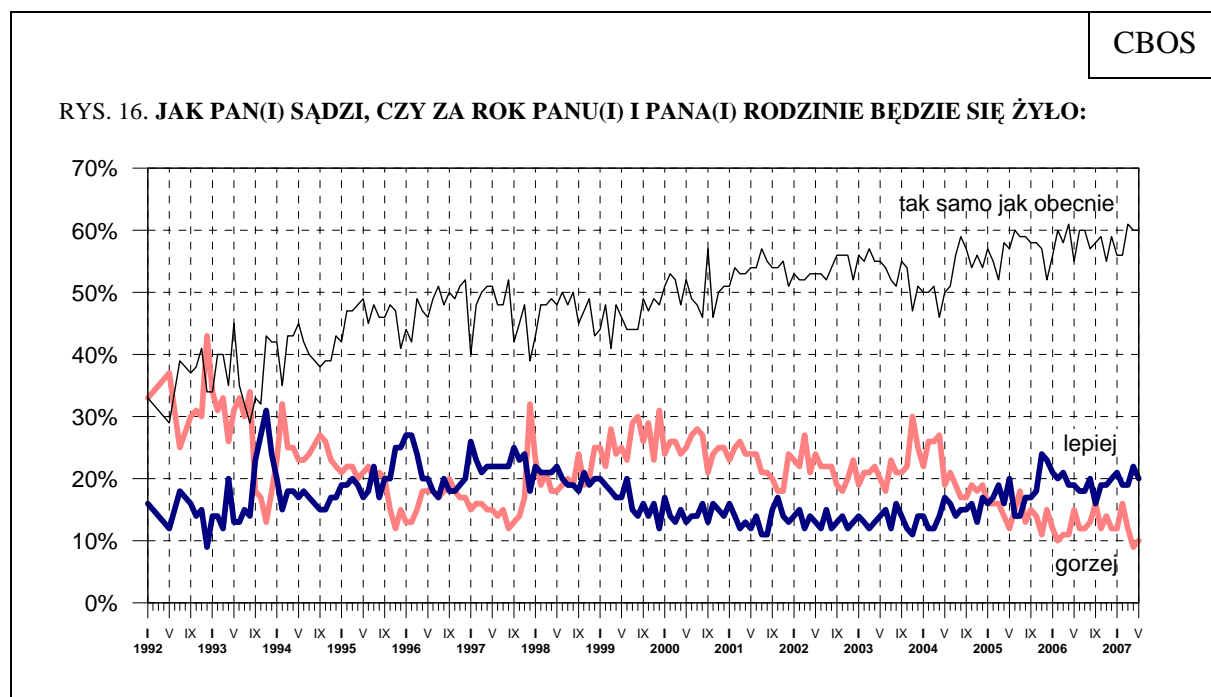
Tabela 14

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja w Pana(i) zakładzie pracy:	Wskazania respondentów według terminów badań														
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V		
	2006							2007							
	w procentach														
Respondenci aktywni zawodowo (ogółem)															
N=	461	469	426	435	420	465	458	468	427	426	431	415	435		
- poprawi się	20	19	19	24	20	26	28	27	27	19	23	27	20		
- pozostanie bez zmian	61	62	58	58	61	59	54	57	56	64	61	54	62		
- pogorszy się	8	10	11	10	12	8	9	8	8	9	9	8	9		
Trudno powiedzieć	10	9	12	8	7	7	9	8	8	8	7	11	9		
Pracownicy instytucji państwowych i publicznych															
- poprawi się	15	17	19	22	10	21	22	18	28	13	20	22	36		
- pozostanie bez zmian	68	68	53	57	72	65	60	66	57	66	62	58	52		
- pogorszy się	8	8	16	8	10	6	9	9	9	13	11	9	6		
Trudno powiedzieć	9	7	12	12	7	7	9	6	7	7	7	11	5		
Pracujący w spółkach o własności prywatnej i państwowej															
- poprawi się	21	28	21	26	30	37	28	30	26	20	20	28	40		
- pozostanie bez zmian	65	45	51	58	56	47	52	53	54	70	58	59	51		
- pogorszy się	7	16	13	13	13	13	9	5	6	6	9	3	8		
Trudno powiedzieć	8	11	14	3	1	3	11	13	14	4	12	11	1		
Pracujący w sektorze prywatnym poza rolnictwem															
- poprawi się	27	18	21	25	24	30	35	35	32	24	30	29	34		
- pozostanie bez zmian	55	66	63	59	60	56	53	49	53	63	59	51	50		
- pogorszy się	7	5	6	10	10	5	5	7	9	5	7	8	8		
Trudno powiedzieć	11	10	10	7	6	9	7	9	6	6	5	12	8		
Pracujący w indywidualnych gospodarstwach rolnych															
- poprawi się	15	15	13	16	10	15	21	20	15	13	6	27	21		
- pozostanie bez zmian	60	51	73	62	55	70	57	67	73	57	78	54	52		
- pogorszy się	15	22	6	8	21	11	20	10	5	14	14	11	3		
Trudno powiedzieć	10	13	9	14	14	4	2	2	6	16	2	8	23		

Stabilne pozostają przewidywania dotyczące **poziomu życia** ankietowanych i ich rodzin. Większość badanych (60%) sądzi, że za rok będzie im się żyło tak samo jak teraz, co piąty (20%) spodziewa się poprawy, a co dziesiąty (10%) przewiduje pogorszenie.

Tabela 15

Jak Pan(i) sądzi, czy za rok Panu(i) i Pana(i) rodzinie będzie się żyło:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V
	2006								2007				
	w procentach												
- lepiej	19	18	18	20	16	19	19	20	21	19	19	22	20
- tak samo	55	60	60	57	58	59	55	59	56	56	61	60	60
- gorzej	15	12	12	13	16	12	14	12	12	16	12	9	10
Trudno powiedzieć	11	10	10	10	10	10	12	9	10	9	8	9	10

Pominięto „trudno powiedzieć”

Warto zauważyć, że już od ponad roku badani przewidujący wzrost poziomu życia rodziny w większym lub mniejszym stopniu przeważają licznie nad spodziewającymi się jego spadku.

Po odnotowanych w kwietniu pozytywnych zmianach nastrojów społecznych maj przyniósł dalszą znaczącą poprawę ocen dotyczących kierunku przemian w Polsce oraz wzrost optymizmu co do rozwoju sytuacji w kraju w najbliższym roku.

Poprawiły się także społeczne oceny sytuacji gospodarczej – jest ona obecnie oceniana najlepiej w ostatnich osiemnastu latach (po raz pierwszy w tej sferze opinie pozytywne przeważają nad negatywnymi). Bardziej optymistyczne niż przed miesiącem są także przewidywania w tej dziedzinie. Wiąże się to niewątpliwie z dobrą koniunkturą gospodarczą w kraju.

Również w opiniach na temat poziomu życia respondentów i ich rodzin widać z dłuższej perspektywy czasowej pozytywne zmiany. Od ponad roku stopniowo, choć z wahaniami, rośnie przewaga ocen pozytywnych nad negatywnymi i obecnie opinie w tej dziedzinie są najlepsze w całym okresie objętym badaniami, tzn. od roku 1992. Od ponad roku też respondenci przewidujący w najbliższym czasie wzrost poziomu życia swoich rodzin przeważają liczebnie nad spodziewającymi się pogorszenia. Może to świadczyć o systematycznym umacnianiu się poczucia bezpieczeństwa bytowego Polaków².

Od roku obserwujemy ponadto stopniową poprawę opinii na temat sytuacji panującej na lokalnych rynkach pracy. Obecnie, podobnie jak przed miesiącem, jest ona oceniana najlepiej w całym ostatnim pięcioleciu (po raz pierwszy oceny pozytywne są nieco częstsze od negatywnych), co wynika z zahamowania bezrobocia i rosnącego popytu na pracę w Polsce³.

Od trzech lat powoli i z wahaniami umacnia się także poczucie bezpieczeństwa zatrudnienia wśród pracujących. Jednocześnie systematycznie, choć również z wahaniami, poprawiają się oceny i przewidywania dotyczące kondycji zakładów pracy respondentów. Odnotowane w maju pogorszenie opinii w tej dziedzinie ma więc zapewne charakter przejściowy i nie odwróci już kilkuletniego trendu poprawy.

Opracowała
Bogna WCIÓRKA

² Zob. komunikaty CBOS: „Polacy o kondycji materialnej swoich rodzin. Opinie z lat 1987–2007”, marzec 2007 (oprac. B. Wciórka); „Opinie na temat zasięgu biedy w Polsce”, kwiecień 2007 (oprac. J. Szczepańska).

³ Zob. opracowanie CBOS „Bezrobocie i bezrobotni w badaniach opinii społecznej z lat 2001–2007”. Opinie i Diagnozy. Warszawa 2007

A N E K S

Tabela 1. Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?

(%)

	W dobrym	W złym	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	37	46	17	946
Płeć				
Mężczyźni	42	45	13	443
Kobiety	31	48	21	503
Wiek				
18-24 lat	42	48	10	140
25-34	43	48	9	158
35-44	37	45	18	131
45-54	30	54	16	190
55-64	30	51	19	145
65 lat i więcej	39	33	28	181
Miejsce zamieszkania				
Wieś	38	44	18	358
Miasto do 20 tys.	30	55	15	128
20-100 tys.	35	47	18	195
101-500 tys.	40	41	18	167
501 tys. i więcej mieszk.	37	53	10	97
Wykształcenie				
Podstawowe	36	44	20	283
Zasadnicze zawodowe	35	47	18	248
Średnie	36	49	14	322
Wyższe	45	41	13	93
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	45	47	8	51
Prac. umysł. niż. szczebla	39	48	13	79
Pracownicy fiz. - umysł.	34	54	12	70
Robotnicy wykwalifikowani	44	46	10	97
Robotnicy niewykwalifik.	27	50	22	50
Rolnicy	51	35	14	50
Pracujący na własny rach.	23	65	12	30
Bierni zawodowo				
Renciści	29	48	22	73
Emeryci	35	38	27	230
Uczniowie i studenci	47	43	10	53
Bezrobotni	38	46	16	111
Gospodynie domowe i inni	23	66	11	51
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	39	46	15	112
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	35	57	8	63
sekt. pryw. poza rolnict.	38	49	13	195
prywatnym gosp. rolnym	53	32	15	49
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	37	49	14	64
301-500	43	46	11	108
501-900	33	47	20	196
901-1200	43	44	13	104
Powyżej 1200 zł	42	41	17	84
Ocena własnych war. mater.				
Złe	31	53	17	242
Średnie	32	49	19	436
Dobre	49	37	14	268
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	35	39	26	68
Raz w tygodniu	36	45	19	472
1-2 razy w miesiącu	43	46	11	155
Kilka razy w roku	35	48	17	158
W ogóle nie uczestniczy	34	55	11	91
Poglądy polityczne				
Lewica	29	61	11	152
Centrum	38	46	16	276
Prawica	48	38	14	258
Trudno powiedzieć	29	46	25	258

Tabela 2. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną **sytuację polityczną** w Polsce?
Czy jest ona:

(%)

	dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	11	30	51	8	946
Płeć					
Mężczyźni	12	31	52	5	443
Kobiety	8	30	50	12	503
Wiek					
18-24 lat	6	32	59	3	140
25-34	11	25	52	12	158
35-44	8	32	50	9	131
45-54	9	32	57	2	190
55-64	9	32	51	9	145
65 lat i więcej	16	28	39	16	181
Miejsce zamieszkania					
Wieś	11	31	46	11	358
Miasto do 20 tys.	9	28	55	8	128
20-100 tys.	9	32	48	11	195
101-500 tys.	8	32	56	4	167
501 tys.i więcej mieszk.	15	24	61	0	97
Wykształcenie					
Podstawowe	11	30	44	14	283
Zasadnicze zawodowe	10	35	48	7	248
Średnie	10	28	56	6	322
Wyższe	10	26	63	2	93
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	4	22	70	3	51
Prac.umysł.niż.szczebla	6	21	67	6	79
Pracownicy fiz.- umysł.	6	40	49	5	70
Robotnicy wykwalifikowani	16	32	49	4	97
Robotnicy niewykwalifik.	3	31	53	13	50
Rolnicy	16	31	49	5	50
Pracujący na własny rach.	5	13	80	2	30
Bierni zawodowo					
Renciści	9	27	53	11	73
Emeryci	15	33	41	12	230
Uczniowie i studenci	11	35	50	5	53
Bezrobotni	11	31	46	11	111
Gospodynie domowe i inni	3	29	54	14	51
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	10	24	61	4	112
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	12	30	55	4	63
sekt. pryw. poza rolnict.	6	30	59	6	195
prywatnym gosp. rolnym	16	30	48	6	49
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	9	34	49	8	64
301-500	7	38	49	6	108
501-900	12	28	51	9	196
901-1200	10	32	46	13	104
Powyżej 1200 zł	10	25	65	0	84
Ocena własnych war. mater.					
Złe	9	29	51	10	242
Średnie	10	31	52	7	436
Dobre	11	30	50	9	268
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	12	30	42	16	68
Raz w tygodniu	12	32	46	9	472
1-2 razy w miesiącu	12	33	47	8	155
Kilka razy w roku	6	26	65	3	158
W ogóle nie uczestniczy	6	23	65	7	91
Poglądy polityczne					
Lewica	7	30	61	2	152
Centrum	8	30	58	4	276
Prawica	19	33	44	5	258
Trudno powiedzieć	6	28	45	22	258

Tabela 3. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną **sytuację gospodarczą** w Polsce?
Czy jest ona:

(%)

	dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	31	38	24	7	946
Płeć					
Mężczyźni	39	35	24	2	443
Kobiety	24	41	24	12	503
Wiek					
18-24 lat	31	41	22	7	140
25-34	30	44	22	4	158
35-44	32	31	28	8	131
45-54	30	39	30	2	190
55-64	29	37	25	10	145
65 lat i więcej	32	36	18	14	181
Miejsce zamieszkania					
Wieś	26	39	28	7	358
Miasto do 20 tys.	27	42	27	4	128
20-100 tys.	34	34	20	11	195
101-500 tys.	31	38	23	8	167
501 tys.i więcej mieszk.	43	40	14	2	97
Wykształcenie					
Podstawowe	25	33	29	13	283
Zasadnicze zawodowe	26	40	29	4	248
Średnie	32	44	18	6	322
Wyższe	51	30	17	1	93
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	47	33	17	3	51
Prac.umysł.niż.szczebla	48	26	23	3	79
Pracownicy fiz.- umysł.	26	45	27	1	70
Robotnicy wykwalifikowani	33	38	25	4	97
Robotnicy niewykwalifik.	19	38	36	7	50
Rolnicy	28	44	26	2	50
Pracujący na własny rach.	28	44	28	0	30
Bierni zawodowo					
Renciści	30	25	35	10	73
Emeryci	29	41	17	13	230
Uczniowie i studenci	30	43	15	12	53
Bezrobotni	27	36	32	5	111
Gospodynie domowe i inni	18	51	19	13	51
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	37	38	23	2	112
spółce właścicieli	37	37	25	1	63
prywatnych i państwa	32	39	25	4	195
sekt. pryw. poza rolnict.	30	41	26	2	49
prywatnym gosp. rolnym					
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	31	26	42	0	64
301-500	25	44	25	5	108
501-900	31	41	19	9	196
901-1200	38	33	17	11	104
Powyżej 1200 zł	46	35	18	1	84
Ocena własnych war. mater.					
Złe	23	35	33	9	242
Średnie	25	43	25	8	436
Dobre	46	34	14	5	268
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	33	34	16	17	68
Raz w tygodniu	29	42	21	8	472
1-2 razy w miesiącu	35	41	19	5	155
Kilka razy w roku	28	34	34	4	158
W ogóle nie uczestniczy	33	24	37	6	91
Poglądy polityczne					
Lewica	39	36	24	1	152
Centrum	27	43	26	4	276
Prawica	42	34	19	5	258
Trudno powiedzieć	18	39	27	17	258

Tabela 4. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecna **sytuację w Pana(i) zakładzie pracy?**
Czy jest ona:

(%)

	dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	46	32	20	2	430
Płeć					
Mężczyźni	51	28	19	2	241
Kobiety	42	36	20	2	189
Wiek					
18-24 lat	64	25	11	0	58
25-34	49	29	20	2	113
35-44	49	37	13	1	97
45-54	39	27	32	2	115
55-64	38	41	16	4	34
65 lat i więcej	12	66	6	16	11
Miejsce zamieszkania					
Wieś	40	34	24	2	167
Miasto do 20 tys.	54	26	16	4	54
20-100 tys.	51	33	14	2	79
101-500 tys.	50	35	15	1	71
501 tys.i więcej mieszk.	50	27	23	0	58
Wykształcenie					
Podstawowe	29	50	18	3	58
Zasadnicze zawodowe	44	33	20	3	143
Średnie	48	26	25	0	157
Wyższe	64	26	8	2	71
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	55	31	13	1	51
Prac.umysł.niż.szczebla	58	22	20	0	77
Pracownicy fiz.- umysł.	55	28	16	1	67
Robotnicy wykwalifikowani	55	28	15	2	92
Robotnicy niewykwalifik.	41	33	20	6	45
Rolnicy	12	42	45	0	44
Pracujący na własny rach.	44	31	23	3	30
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	47	32	19	2	110
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	54	30	17	0	63
sekt. pryw. poza rolnict.	57	25	15	3	188
prywatnym gosp. rolnym	13	43	44	0	47
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	24	44	31	0	21
301-500	42	35	23	0	54
501-900	44	33	22	1	81
901-1200	65	18	13	4	46
Powyżej 1200 zł	66	26	7	2	49
Ocena własnych war. mater.					
Złe	32	28	37	3	83
Średnie	38	41	18	2	187
Dobre	64	22	12	2	159
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	59	36	5	0	18
Raz w tygodniu	41	34	23	2	213
1-2 razy w miesiącu	44	35	16	4	76
Kilka razy w roku	58	24	18	0	87
W ogóle nie uczestniczy	51	27	20	2	34
Poglądy polityczne					
Lewica	56	27	16	1	76
Centrum	46	30	23	1	149
Prawica	50	29	19	2	115
Trudno powiedzieć	36	42	18	5	88

Tabela 5. Czy liczy się Pan(i) z możliwością utraty obecnej pracy (np. zwolnienia, bankructwa, upadku, likwidacji zakładu, gospodarstwa itp.)?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	26	66	8	429
Płeć				
Mężczyźni	25	67	8	242
Kobiety	27	66	7	187
Wiek				
18-24 lat	44	50	7	56
25-34	24	69	7	115
35-44	25	69	6	97
45-54	20	71	9	115
55-64	28	62	10	36
65 lat i więcej	13	77	10	10
Miejsce zamieszkania				
Wieś	28	61	11	162
Miasto do 20 tys.	23	70	7	54
20-100 tys.	22	68	10	80
101-500 tys.	25	70	4	74
501 tys. i więcej mieszk.	30	70	0	60
Wykształcenie				
Podstawowe	20	64	15	56
Zasadnicze zawodowe	25	67	8	144
Średnie	32	61	8	158
Wyższe	20	79	1	70
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	21	77	1	51
Prac. umysł. niż. szczebla	29	66	5	77
Pracownicy fiz.- umysł.	35	58	7	67
Robotnicy wykwalifikowani	23	71	6	92
Robotnicy niewykwalifik.	37	42	20	45
Rolnicy	11	85	4	44
Pracujący na własny rach.	26	62	12	30
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	26	69	5	109
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	30	62	7	63
sekt. pryw. poza rolnict.	30	62	8	188
prywatnym gosp. rolnym	9	81	10	47
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	27	68	4	21
301-500	25	69	6	56
501-900	33	63	4	80
901-1200	31	63	6	47
Powyżej 1200 zł	20	77	3	48
Ocena własnych war. mater.				
Złe	34	52	14	84
Średnie	24	68	8	186
Dobre	23	73	4	159
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	30	60	10	18
Raz w tygodniu	28	64	9	213
1-2 razy w miesiącu	25	63	12	74
Kilka razy w roku	22	74	4	85
W ogóle nie uczestniczy	24	75	1	37
Poglądy polityczne				
Lewica	25	70	5	76
Centrum	28	67	5	151
Prawica	25	67	8	115
Trudno powiedzieć	23	64	13	86

Tabela 6. Jak określił(a)by Pan(i) sytuację na rynku pracy w Pana(i) miejscowości lub w okolicy? Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie: 1 - bez większych problemów można znaleźć odpowiednią pracę; 2 - można wprawdzie znaleźć jakąś pracę, ale trudno jest o pracę odpowiednią; 3 - trudno jest znaleźć jakąkolwiek pracę; 4 - nie można znaleźć żadnej pracy

					(%)	
	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	4	45	34	12	5	946
Płeć						
Mężczyźni	5	47	31	12	5	443
Kobiety	2	44	36	13	6	503
Wiek						
18-24 lat	5	64	20	7	4	140
25-34	6	55	25	8	5	158
35-44	4	48	31	11	6	131
45-54	2	44	39	14	1	190
55-64	2	38	40	19	0	145
65 lat i więcej	2	28	42	13	14	181
Miejsce zamieszkania						
Wieś	3	36	40	17	4	358
Miasto do 20 tys.	0	31	38	24	6	128
20-100 tys.	2	54	32	7	5	195
101-500 tys.	5	52	29	5	9	167
501 tys. i więcej mieszk.	11	68	16	2	3	97
Wykształcenie						
Podstawowe	2	27	45	16	10	283
Zasadnicze zawodowe	3	45	35	15	2	248
Średnie	3	58	25	10	4	322
Wyższe	10	58	25	3	4	93
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	13	56	29	2	0	51
Prac.umysł.niż.szczebła	4	61	27	4	4	79
Pracownicy fiz.- umysł.	6	60	23	9	1	70
Robotnicy wykwalifikowani	2	58	29	8	3	97
Robotnicy niewykwalifik.	2	47	32	16	3	50
Rolnicy	5	34	36	25	0	50
Pracujący na własny rach.	19	42	30	9	0	30
Bierni zawodowo						
Renciści	0	33	47	16	5	73
Emeryci	3	33	39	15	9	230
Uczniowie i studenci	2	67	18	5	8	53
Bezrobotni	0	35	40	18	7	111
Gospodynie domowe i inni	1	49	33	11	6	51
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	4	50	39	4	3	112
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	9	63	16	9	3	63
sekt. pryw. poza rolnict.	7	58	26	9	2	195
prywatnym gosp. rolnym	3	39	35	23	0	49
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	0	35	43	18	4	64
301-500	3	45	31	16	4	108
501-900	3	46	34	14	3	196
901-1200	6	64	23	2	5	104
Powyżej 1200 zł	7	60	17	7	9	84
Ocena własnych war. mater.						
Złe	1	31	43	20	5	242
Średnie	3	45	34	13	5	436
Dobre	7	59	24	4	6	268
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	3	34	50	13	0	68
Raz w tygodniu	3	45	35	11	6	472
1-2 razy w miesiącu	7	49	28	11	6	155
Kilka razy w roku	2	42	39	13	3	158
W ogóle nie uczestniczy	4	53	17	19	7	91
Poglądy polityczne						
Lewica	5	51	24	13	8	152
Centrum	3	52	32	10	3	276
Prawica	5	51	34	9	2	258
Trudno powiedzieć	2	29	40	18	10	258

Tabela 7. Czy obecnie Panu(i) i Pana(i) rodzinie żyje się:

(%)

	dobrze	ani dobrze, ani źle	źle	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	34	50	16	0	946
Płeć					
Mężczyźni	37	49	14	0	443
Kobiety	31	51	18	0	503
Wiek					
18-24 lat	57	31	12	0	140
25-34	51	43	6	1	158
35-44	36	49	16	0	131
45-54	22	55	22	1	190
55-64	18	63	19	1	145
65 lat i więcej	23	58	19	0	181
Miejsce zamieszkania					
Wieś	30	55	14	1	358
Miasto do 20 tys.	31	52	16	1	128
20-100 tys.	37	46	17	0	195
101-500 tys.	34	45	20	0	167
501 tys.i więcej mieszk.	41	47	12	0	97
Wykształcenie					
Podstawowe	22	55	22	0	283
Zasadnicze zawodowe	24	58	17	1	248
Średnie	42	45	13	1	322
Wyższe	63	33	5	0	93
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	65	28	6	0	51
Prac.umysł.niż.szczębla	56	33	10	0	79
Pracownicy fiz.- umysł.	47	43	10	0	70
Robotnicy wykwalifikowani	44	48	8	0	97
Robotnicy niewykwalifik.	17	63	19	0	50
Rolnicy	19	68	10	2	50
Pracujący na własny rach.	38	47	12	3	30
Bierni zawodowo					
Renciści	15	65	18	1	73
Emeryci	20	59	20	1	230
Uczniowie i studenci	69	26	5	0	53
Bezrobotni	19	51	30	0	111
Gospodynie domowe i inni	35	44	21	0	51
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	47	41	12	0	112
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	55	38	7	0	63
sekt. pryw. poza rolnict.	46	43	11	0	195
prywatnym gosp. rolnym	14	77	7	3	49
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	8	54	38	0	64
301-500	22	61	17	0	108
501-900	28	54	17	1	196
901-1200	47	41	11	1	104
Powyżej 1200 zł	54	40	6	0	84
Ocena własnych war. mater.					
Złe	6	46	47	1	242
Średnie	20	72	8	0	436
Dobre	80	18	1	0	268
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	27	54	17	2	68
Raz w tygodniu	33	54	12	0	472
1-2 razy w miesiącu	35	42	23	0	155
Kilka razy w roku	34	50	15	1	158
W ogóle nie uczestniczy	35	40	24	0	91
Poglądy polityczne					
Lewica	39	46	15	0	152
Centrum	39	50	11	0	276
Prawica	34	53	13	0	258
Trudno powiedzieć	24	51	24	1	258

Tabela 8. Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:

(%)

	złe	ani dobre, ani złe	dobrze	Liczba osób
Ogółem	26	46	28	945
Płeć				
Mężczyźni	26	44	30	442
Kobiety	25	48	26	503
Wiek				
18-24 lat	14	35	51	140
25-34	18	41	42	158
35-44	28	40	32	131
45-54	33	49	18	190
55-64	36	50	14	145
65 lat i więcej	23	57	19	181
Miejsce zamieszkania				
Wieś	27	48	25	358
Miasto do 20 tys.	27	50	23	128
20-100 tys.	23	48	29	195
101-500 tys.	30	37	33	167
501 tys. i więcej mieszk.	18	45	37	97
Wykształcenie				
Podstawowe	35	52	13	282
Zasadnicze zawodowe	31	48	21	248
Średnie	18	43	39	322
Wyższe	7	33	59	93
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	7	28	65	51
Prac. umysł. niż. szczebla	12	32	56	79
Pracownicy fiz. - umysł.	22	41	37	69
Robotnicy wykwalifikowani	19	49	33	97
Robotnicy niewykwalifik.	41	48	11	50
Rolnicy	26	60	14	50
Pracujący na własny rach.	20	37	42	30
Bierni zawodowo				
Renciści	38	45	17	73
Emeryci	25	59	16	230
Uczniowie i studenci	7	33	59	53
Bezrobotni	44	42	14	111
Gospodynie domowe i inni	36	41	24	51
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	22	39	40	112
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	13	40	47	63
sekt. pryw. poza rolnict.	19	41	41	195
prywatnym gosp. rolnym	29	59	12	49
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	60	38	2	64
301-500	41	46	14	108
501-900	32	45	23	196
901-1200	16	46	38	104
Powyżej 1200 zł	4	36	60	84
Ocena własnych war. mater.				
Złe	100	0	0	242
Średnie	0	100	0	436
Dobre	0	0	100	268
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	26	44	29	68
Raz w tygodniu	23	48	29	472
1-2 razy w miesiącu	29	45	26	155
Kilka razy w roku	27	47	25	158
W ogóle nie uczestniczy	29	41	30	91
Poglądy polityczne				
Lewica	24	43	33	152
Centrum	24	45	31	276
Prawica	25	45	30	258
Trudno powiedzieć	29	50	21	258

Tabela 9. Jak Pan(i) ocenia materialne warunki życia ludzi w Polsce?

(%)

	Dobre	Ani dobre, ani złe	Złe	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	7	53	38	3	943
Płeć					
Mężczyźni	9	53	35	2	442
Kobiety	4	52	39	4	501
Wiek					
18-24 lat	10	56	32	2	140
25-34	9	55	33	3	156
35-44	8	49	37	6	131
45-54	6	51	40	2	190
55-64	2	49	47	2	145
65 lat i więcej	6	55	35	4	181
Miejsce zamieszkania					
Wieś	9	52	36	3	355
Miasto do 20 tys.	3	49	44	4	128
20-100 tys.	4	56	38	2	195
101-500 tys.	11	48	39	3	167
501 tys. i więcej mieszk.	3	61	33	3	97
Wykształcenie					
Podstawowe	5	53	39	3	280
Zasadnicze zawodowe	9	49	38	3	248
Średnie	6	55	36	3	322
Wyższe	7	53	38	1	93
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	8	44	46	3	51
Prac. umysł. niż. szczebla	6	56	36	2	79
Pracownicy fiz.- umysł.	10	47	40	2	70
Robotnicy wykwalifikowani	7	54	35	4	97
Robotnicy niewykwalifik.	4	53	35	8	50
Rolnicy	9	67	23	2	50
Pracujący na własny rach.	3	48	45	5	30
Bierni zawodowo					
Renciści	3	62	31	3	73
Emeryci	5	50	41	4	230
Uczniowie i studenci	10	72	19	0	53
Bezrobotni	11	42	45	2	108
Gospodynie domowe i inni	7	50	41	2	51
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	7	50	38	6	111
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	5	55	39	0	63
sekt. pryw. poza rolnict.	7	50	39	4	195
prywatnym gosp. rolnym	6	69	21	4	49
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	7	44	48	2	64
301-500	7	55	35	4	108
501-900	5	54	37	4	196
901-1200	6	56	36	2	104
Powyżej 1200 zł	10	57	29	3	84
Ocena własnych war. mater.					
Złe	3	39	54	4	242
Średnie	5	56	37	3	433
Dobre	13	60	24	3	268
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	6	52	39	3	68
Raz w tygodniu	8	56	33	3	471
1-2 razy w miesiącu	7	47	44	3	153
Kilka razy w roku	3	53	39	4	158
W ogóle nie uczestniczy	5	47	46	2	91
Poglądy polityczne					
Lewica	9	46	43	2	152
Centrum	7	54	36	3	276
Prawica	7	62	29	2	257
Trudno powiedzieć	6	46	44	5	256

Tabela 10. Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?

(%)

	Poprawi się	Nie zmieni się	Pogorszy się	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	25	45	20	10	946
Płeć					
Mężczyźni	28	46	20	6	443
Kobiety	22	44	20	14	503
Wiek					
18-24 lat	21	55	14	10	140
25-34	26	48	20	6	158
35-44	23	47	18	11	131
45-54	26	39	27	8	190
55-64	27	39	25	9	145
65 lat i więcej	24	42	15	19	181
Miejsce zamieszkania					
Wieś	24	48	15	13	358
Miasto do 20 tys.	25	37	30	7	128
20-100 tys.	24	44	22	11	195
101-500 tys.	25	48	15	12	167
501 tys.i więcej mieszk.	29	39	30	2	97
Wykształcenie					
Podstawowe	22	41	19	18	283
Zasadnicze zawodowe	25	46	20	9	248
Średnie	24	49	19	7	322
Wyższe	34	36	25	5	93
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	25	33	38	4	51
Prac.umysł.niż.szczebla	28	52	18	2	79
Pracownicy fiz.- umysł.	15	57	20	7	70
Robotnicy wykwalifikowani	21	50	22	7	97
Robotnicy niewykwalifik.	17	45	24	13	50
Rolnicy	26	46	12	16	50
Pracujący na własny rach.	13	56	22	9	30
Bierni zawodowo					
Renciści	18	39	25	17	73
Emeryci	26	41	18	15	230
Uczniowie i studenci	23	59	9	9	53
Bezrobotni	45	28	18	9	111
Gospodynie domowe i inni	16	56	22	6	51
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	28	46	23	4	112
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	17	51	30	2	63
sekt. pryw. poza rolnict.	19	51	21	9	195
prywatnym gosp. rolnym	27	42	13	18	49
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	26	42	25	8	64
301-500	25	53	13	9	108
501-900	21	48	24	7	196
901-1200	36	41	16	7	104
Powyżej 1200 zł	29	43	27	2	84
Ocena własnych war. mater.					
Złe	21	39	25	15	242
Średnie	24	49	18	9	436
Dobre	30	43	18	8	268
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	31	34	15	19	68
Raz w tygodniu	24	45	19	12	472
1-2 razy w miesiącu	27	44	23	6	155
Kilka razy w roku	25	50	17	7	158
W ogóle nie uczestniczy	19	42	29	10	91
Poglądy polityczne					
Lewica	19	50	28	3	152
Centrum	22	48	21	9	276
Prawica	35	38	19	8	258
Trudno powiedzieć	20	45	15	19	258

Tabela 11. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku **sytuacja polityczna** w Polsce:

(%)

	poprawi się	pozostanie bez zmian	pogorszy się	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	14	54	18	14	945
Płeć					
Mężczyźni	17	55	18	10	443
Kobiety	12	53	18	17	502
Wiek					
18-24 lat	12	62	21	5	140
25-34	15	57	18	10	158
35-44	11	60	14	15	131
45-54	15	54	19	12	189
55-64	15	48	21	16	145
65 lat i więcej	16	45	15	24	181
Miejsce zamieszkania					
Wieś	14	53	13	19	358
Miasto do 20 tys.	21	55	12	12	128
20-100 tys.	12	54	22	12	195
101-500 tys.	14	53	21	12	167
501 tys.i więcej mieszk.	10	56	28	7	96
Wykształcenie					
Podstawowe	13	47	16	24	283
Zasadnicze zawodowe	18	52	15	15	248
Średnie	14	61	18	8	321
Wyższe	10	56	30	4	93
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	9	54	33	4	51
Prac.umysł.niż.szczebla	7	73	17	4	79
Pracownicy fiz.- umysł.	9	57	21	12	70
Robotnicy wykwalifikowani	25	58	10	7	97
Robotnicy niewykwalifik.	7	51	19	23	50
Rolnicy	19	56	5	21	50
Pracujący na własny rach.	10	68	17	5	29
Bierni zawodowo					
Renciści	13	46	21	20	73
Emeryci	16	47	16	20	230
Uczniowie i studenci	6	73	14	7	53
Bezrobotni	22	43	20	16	111
Gospodynie domowe i inni	8	51	29	13	51
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	13	57	21	9	112
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	16	63	19	3	63
sekt. pryw. poza rolnict.	11	60	17	11	195
prywatnym gosp. rolnym	19	54	4	23	49
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	15	49	24	13	64
301-500	14	63	11	12	108
501-900	15	55	15	14	196
901-1200	18	55	16	11	104
Powyżej 1200 zł	8	59	27	6	83
Ocena własnych war. mater.					
Złe	10	53	20	17	242
Średnie	15	54	17	15	435
Dobre	17	55	18	10	268
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	14	46	15	25	68
Raz w tygodniu	15	54	16	15	472
1-2 razy w miesiącu	14	53	21	12	155
Kilka razy w roku	12	62	15	11	157
W ogóle nie uczestniczy	14	48	29	10	91
Poglądy polityczne					
Lewica	14	56	22	9	152
Centrum	12	58	20	9	276
Prawica	22	54	15	9	257
Trudno powiedzieć	8	48	16	28	258

Tabela 12. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku **sytuacja gospodarcza** w Polsce:

(%)

	poprawi się	pozostanie bez zmian	pogorszy się	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	32	48	8	12	945
Płeć					
Mężczyźni	38	48	7	7	443
Kobiety	27	48	9	16	502
Wiek					
18-24 lat	36	51	8	5	140
25-34	41	45	6	8	158
35-44	23	55	9	13	131
45-54	36	46	10	9	189
55-64	33	46	12	9	145
65 lat i więcej	23	47	6	24	181
Miejsce zamieszkania					
Wieś	27	48	8	17	358
Miasto do 20 tys.	37	46	8	10	128
20-100 tys.	38	41	10	10	195
101-500 tys.	30	55	6	9	167
501 tys.i więcej mieszk.	34	52	10	3	96
Wykształcenie					
Podstawowe	23	48	8	21	283
Zasadnicze zawodowe	31	51	8	10	248
Średnie	38	45	10	7	321
Wyższe	42	51	4	3	93
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	39	52	5	5	51
Prac.umysł.niż.szczebla	39	53	5	2	79
Pracownicy fiz.- umysł.	26	60	9	6	70
Robotnicy wykwalifikowani	43	45	4	8	97
Robotnicy niewykwalifik.	29	47	11	12	50
Rolnicy	26	47	4	23	50
Pracujący na własny rach.	27	57	13	2	29
Bierni zawodowo					
Renciści	34	38	14	14	73
Emeryci	26	50	6	18	230
Uczniowie i studenci	41	49	3	7	53
Bezrobotni	39	32	16	13	111
Gospodynie domowe i inni	14	61	14	11	51
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	36	52	6	5	112
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	40	51	8	1	63
sekt. pryw. poza rolnict.	34	50	8	8	195
prywatnym gosp. rolnym	21	52	3	23	49
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	21	58	11	10	64
301-500	34	51	4	11	108
501-900	31	48	7	14	196
901-1200	43	47	3	7	104
Powyżej 1200 zł	39	53	5	3	83
Ocena własnych war. mater.					
Złe	21	52	11	16	242
Średnie	32	47	9	12	435
Dobre	41	47	5	7	268
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	36	32	9	23	68
Raz w tygodniu	31	50	8	12	472
1-2 razy w miesiącu	36	44	8	12	155
Kilka razy w roku	30	57	6	7	157
W ogóle nie uczestniczy	34	40	16	11	91
Poglądy polityczne					
Lewica	37	51	8	4	152
Centrum	33	52	7	7	276
Prawica	43	44	6	7	257
Trudno powiedzieć	16	46	12	26	258

Tabela 13. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku **sytuacja w Pana(i) zakładzie pracy:**

(%)

	poprawi się	pozostanie bez zmian	pogorszy się	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	20	62	9	9	435
Płeć					
Mężczyźni	24	59	9	8	244
Kobiety	14	68	10	9	191
Wiek					
18-24 lat	21	65	8	6	60
25-34	25	56	10	9	113
35-44	16	73	4	6	98
45-54	18	57	14	10	117
55-64	20	64	10	6	34
65 lat i więcej	5	64	7	24	13
Miejsce zamieszkania					
Wieś	20	61	9	10	170
Miasto do 20 tys.	16	59	10	14	54
20-100 tys.	24	63	9	4	80
101-500 tys.	18	66	7	9	72
501 tys.i więcej mieszk.	19	64	12	5	59
Wykształcenie					
Podstawowe	13	66	3	17	61
Zasadnicze zawodowe	22	61	10	8	145
Średnie	20	62	10	8	157
Wyższe	18	65	11	6	71
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	18	71	8	4	51
Prac.umysł.niż.szczebla	21	68	7	4	77
Pracownicy fiz.- umysł.	17	65	10	8	67
Robotnicy wykwalifikowani	30	55	7	8	92
Robotnicy niewykwalifik.	18	63	6	13	45
Rolnicy	13	55	15	17	45
Pracujący na własny rach.	23	57	12	8	29
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	23	66	7	3	110
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	25	60	9	6	63
sekt. pryw. poza rolnict.	20	61	9	10	187
prywatnym gosp. rolnym	14	57	14	16	49
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	13	61	8	18	21
301-500	21	61	11	7	54
501-900	24	61	10	5	82
901-1200	36	52	5	7	47
Powyżej 1200 zł	15	70	7	7	50
Ocena własnych war. mater.					
Złe	11	65	12	13	84
Średnie	21	62	10	8	189
Dobre	23	62	8	7	161
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	27	53	9	10	18
Raz w tygodniu	17	65	11	8	217
1-2 razy w miesiącu	25	56	8	11	76
Kilka razy w roku	17	67	7	9	88
W ogóle nie uczestniczy	28	55	9	8	34
Poglądy polityczne					
Lewica	26	60	6	8	77
Centrum	17	62	12	9	150
Prawica	26	59	9	6	115
Trudno powiedzieć	11	69	8	13	91

Tabela 14. Jak Pan(i) sądzi, czy za rok Panu(i) i Pana(i) rodzinie będzie się żyło:

(%)

	lepiej	tak samo jak obecnie	gorzej	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	20	60	10	10	946
Płeć					
Mężczyźni	26	57	9	8	443
Kobiety	16	62	11	11	503
Wiek					
18-24 lat	31	54	6	8	140
25-34	32	54	7	8	158
35-44	22	58	8	12	131
45-54	21	61	11	7	190
55-64	11	64	15	10	145
65 lat i więcej	9	66	12	13	181
Miejsce zamieszkania					
Wieś	17	63	9	11	358
Miasto do 20 tys.	26	53	10	11	128
20-100 tys.	23	62	8	6	195
101-500 tys.	20	58	11	12	167
501 tys.i więcej mieszk.	20	57	16	7	97
Wykształcenie					
Podstawowe	12	64	9	15	283
Zasadnicze zawodowe	23	54	13	10	248
Średnie	25	59	9	6	322
Wyższe	24	63	8	5	93
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	31	56	6	8	51
Prac.umysł.niż.szczebla	25	64	4	6	79
Pracownicy fiz.- umysł.	22	52	14	11	70
Robotnicy wykwalifikowani	33	57	7	2	97
Robotnicy niewykwalifik.	18	57	14	11	50
Rolnicy	13	67	8	13	50
Pracujący na własny rach.	23	62	10	5	30
Bierni zawodowo					
Renciści	11	67	13	10	73
Emeryci	9	66	13	13	230
Uczniowie i studenci	26	68	7	0	53
Bezrobotni	35	38	10	17	111
Gospodynie domowe i inni	15	72	5	8	51
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	27	58	10	6	112
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	25	61	7	7	63
sekt. pryw. poza rolnict.	26	56	10	7	195
prywatnym gosp. rolnym	13	65	8	14	49
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	18	50	7	24	64
301-500	22	58	11	9	108
501-900	18	64	10	8	196
901-1200	23	60	11	6	104
Powyżej 1200 zł	16	71	7	6	84
Ocena własnych war. mater.					
Złe	14	50	18	18	242
Średnie	17	66	10	7	436
Dobre	32	59	3	6	268
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	17	61	13	9	68
Raz w tygodniu	18	65	8	9	472
1-2 razy w miesiącu	24	56	13	8	155
Kilka razy w roku	23	56	8	13	158
W ogóle nie uczestniczy	23	48	15	14	91
Poglądy polityczne					
Lewica	27	59	8	6	152
Centrum	22	63	8	7	276
Prawica	25	59	9	6	258
Trudno powiedzieć	10	58	14	18	258